

Tichá dolina roku pána 2009

Päť rokov po kalamite je Tichá dolina všetkým možným, len nie sivým lesom. Čas ktorý sme si v tejto doline uzurpovali pre pestovanie našich "zelených" smrekových porastov sa už asi pomínul a konečne nastupujú procesy neovplyvňované ľudským zasahovaním, dochádza k regenerácii lesných spoločenstiev na evolučných základoch.

Bol by som rád, keby Tichá dolina bola už skutočne v bezpečí, ale realita je taká, že boj o ňu sa stále neskončil. Aj v roku 2009 ŠL TANAPu požiadali o výnimku na asanačnú ťažbu. O tom však nezasvetený návštevník zväčša nevie. Všadeprítomnosť aktívnych manažérov je ale evidentná pre každého, či už v podobe informačných panelov obhajujúcich boj s lykožrútom, alebo **aposematicky** sfarbených štítov, okato spájajúcich zafinovanie ohrozenia spolu s poukazaním na vinníka a alibizmom ospravedlňujúcim vynútenú nečinnosť (a samozrejme angličan by musel toto upozornenie pochopiť úplne inak ako slovak). Veľmi typická ukážka súčasnej PR stratégie ŠL TANAPu.

To že nespracované kalamitné plochy v Tichej doline sú veľmi bohato zmladené, som vedel už na základe výskumov z jesene minulého roka. Zmladenie jarabiny a smreka tu dosahuje desaťtisíce kusov na ha. Problém bol ten, že v novembri to nebolo veľmi vidieť, a na polomoch prevládala obligátne sivá, tak často používaná v argumentácii pánov v oligátnej zelenej. Ale v júni, keď majú aj jarabiny plné olistenie, je obrovská miera zmladenia do očí bijúca. Za päť rokov nestihla opadať kôra z polámaných kmeňov smrekov, no stihla sa vytvoriť miestami niekoľko metrov vysoká etáž jarabiny a iných drevín.

Táto scenéria sa opakuje od polomu k polomu. Spleť polámaných kmeňov smrekov už takmer nevidieť. Avšak naďalej je prítomná. Objektívne treba povedať, že zmladenie jarabiny je dosť výrazné aj na spracovaných plochách. Avšak tie sú vystavené ohryzu lesnou zverou, ktorej nič nebráni v prenikaní do jarabinových húštin. Na nespracovaných polomoch to má zver podstatne ťažšie práve kvôli zábranám z popadaných kmeňov. Je zrejmé, že tu bude biomasa nastupujúcich drevín podstatne menej redukovaná.

Veľmi výrazná vlastnosť nespracovaných polomov je kontinuita pôvodných bylinných dominánt. To čo rástlo v predchádzajúcej smrečine, rastie aj na zarastajúcom polome. Kmene, čučoriedky, mladé jarabiny, koreňové koláče, drevo stojace či padnuté, lesná pôda...to je podstata priestorovej a funkčnej pestrosti z ktorej pramení vysoká miera biologickej diverzity. To je ten "bordel", ktorý sa snažíme ochrániť za každú cenu, pretože si uvedomujeme, že pre les nie je nič horšie, ako jeden odtieň monotónnej zelenej.

Táto pestrosť by nebola možná bez mŕtveho dreva, a to je to, čo by tu chýbalo po spracovaní. Je to tretina lesa, v zmysle množstva viazaných druhov, biomasy a fungovania ekosystému. Je to potrava, obydlie, úkryt, je to biotop. Je nenahraditeľné. Napriek tomu je až neuveriteľné, ako veľmi je opomínané zo strany aktívnych manažérov. Je totižto kameňom úrazu, zachovanie mŕtveho dreva je nezlúčiteľné s aktívnou ťažbou. "4 z 5 aktívnych lesomanažérov neodporúčajú mŕtve drevo v lese..."

Ale ako potom chcú zabezpečiť prežitie tohto a ďalších stoviek druhov na mŕtve drevo viazaných?

V stojacej kalamite, ktorá vznikla premnožením lykožrúta je situácia veľmi podobná. Aj tu sa zmladzuje jarabina, aj tu nebolo lesné kontinuum prerušené. Samozrejme je tu špecifická mikroklima, stojace kmene vytvárajú väčšie zatienenie, jarabiny nerastú až tak rýchko a tak nahusto, ako na polomoch. Les vznikajúci pod hustou stojacou kalamitou bude z tohto dôvodu iný, ako ten rastúci na nespracovanom polome. Keď sa nad tým zamyslíme v kontexte celej doliny, vzniká nám tu krásne diferencovaná mozaika lesných ekosystémov s rôznymi vlastnosťami.

Zmladzuje sa aj smrek. A je to v skutku vitálny druh. Je adaptovaný na to, aby aj po vyvrátení dospelého stromu dokázal vyprodukovať šušky a zabezpečil pokračovanie svojich génov.

A je evidentné že sa mu to darí. Tieto trojročné smriečky rastú rovno pod ním. Nevravím, že ide o jeho potomkov, ale v podstate je to jedno, rastú v zájomnom spolupôsobení, nevyhnutnom pre pokračovanie lesa bez umelých prerušení a spiatočníckych skokov v sukcesnom rade. Všetko sa to odohráva v kvalitatívne jednotnom ekosystéme a úplne bez našej "pomoci". Na čo by aj bola? Padnuté smreký zachytia dost' slnka a vlhky na to, aby nevpustili pod seba smlz a aby mladé smriečky nevyschli. Po ich asanovaní sa táto (a ďalšie) funkcie mŕtvych smrekov vytratia, a nemá ich čo nahradiť. Vtedy treba sadiť, vyžínať, oplocovať, hnojiť...chápem prináša to ľuďom prácu, pánom peniaze či renomé dobrého hospodára a chleboдаря. Ale z ekologického hľadiska je to veľký krok späť. Tichá dolina je rezervácia, tu na ekologické prešľapy nie je priestor.

Divočinu možno definovať ako krajinu s vlastnou vôľou (*will of the land*), ktorá jestvuje bez nášho krotenia. Tichá dolina v súčasnosti takou divočinou začína byť. Divoká, nespútaná, neuprataná, pestrá, fungujúca a vitálna. Má svoje zákonitosti, ktoré jednotlivé druhy vzájomne cizelovali celé eóny evolučného času. Mali by sme ich aspoň tušiť, tiež pochádzame z divočiny, a nie tak dávno sme boli jej súčasťou. Lenže kto sa dnes vyzná v toľkom šume?

Najkrajšie na tom je, že to čo mnohí považujú za prekážku, a síce že nechávame na autoreguláciu nepôvodné umelo založené lesné ekosystémy, je práve tá podstata a sila divočiny. Nepotrebuje nič, len aby sme sa nestarali. Ani jeden druh v "umelom" ekosystéme nie je umelý, nie je našim výtvorom. Ide o prírodnú entitu, plne pod vplyvom prírodných zákonitostí. Ani jeden umelo vysadený smrek sa nedokáže odpútať od prírodného zákonu maximálnej efektivity, ústupu slabšieho a menej vitálneho pre stále sa meniace podmienky. Všetky obrázky uvedené vyššie by vypadali pred piatimi rokmi podobne ako tento. Nepridzene chudobné smrekové monokultúry, nachylné na rozvrat. Napriek tomu v nich dnes bujnie jarabina, rastú vzácne lišajníky, roja sa horské fúzače, krasone a pilorítky, objavujú sa huby a les dýcha. Dýcha v staronovom rytme, ktorý sme na pár desaťročí prerušili.

Divočina sa do Tichej doliny nezadržateľne vracia. V zelenom prítmi jarabinových perutí, na kvitnúcich šuškách pováľaných smrekov. Každou lavínou, ktorá do doliny znesie pokrútené kmene smrekov a jarabín z hornej hranice lesa, každým ohniskom lykožrúta, každou mladinou rastúcou na troskách starých stromov, spolu s každým fúzačom, ktorý sa nevyľahne na píle, ale uprostred bujnejúceho polomu, ktorý už päť rokov vracia svoje drevo naspäť do lesnej pôdy. Divočina sa však vracia aj do nás. Verím, že je stále viac tých, ktorí navštívia túto dolinu a VIDIA, čo sa v nej deje. Ktorý sa neboja rozvrátených monokultúr a dokážu sa tešiť z pohľadu na neregulované horské lesy. Chápu, že technokratický prístup nie je jedinou možnou cestou, ba čo viac ani zďaleka tou najlepšou pre prírodu. Verím, že títo ľudia sú a budú hrdí na to, že sa aj u nás podarilo ochrániť kúsok divočiny pred našou potrebou "zachraňovať" a riadiť.

Možno aj oni chápu divočinu prostredníctvom metafory *draka*. Draka, ktorého v dávnej minulosti svätý Juraj pokoril a zabil, pretože predstavoval čosi príliš odlišné od obrazu, ktorý sme si vytvorili o sebe a o svete okolo seba, v ktorom sme chceli mať všetko účelové a pod kontrolou. Zdá sa ale, že draka nemožno zničiť, je skrytý, drieme celé stáročia a pomaly naň zabúdame, takže sa zdá akoby ani nebol. Akoby to celé okolo draka bola len rozprávka, výmysel, nezmysel. Lenže drak čaká, jeho podstata je súčasťou každého druhu, prírodných zákonov, je vo vode, vzduchu, v zemi, v krvi. A drak sa vracia!

[Michal Wiezik](#), utorok 4. augusta 2009 09:05

<http://wiezik.blog.sme.sk/c/201147/Ticha-dolina-roku-pana-2009.html>